

v
sc
d

Dans
prijzen

JURYRAPPORT
De Jonge Zwanen
Theaterseizoen 2021-2022

Voorwoord

Tijdens de 25^e editie van het Festival de Nederlandse Dansdagen worden voor het eerst de VSCD jeugddansprijzen uitgereikt: de *Jonge Zwanen* voor de meest indrukwekkende jeugddansproductie en jeugddansprestatie. Dat de prestigieuze *Zwanen* nu aangevuld worden met de *Jonge Zwanen* is een fantastische impuls voor erkenning en een grotere zichtbaarheid van dans voor een jeugd- en jongerenpubliek.

De wens om een prijs voor de jeugddans te creëren speelt al jaren en is geïnitieerd door het complete jeugddansveld. Het is een roep om erkenning voor de jeugddans als volwaardige kunstvorm, naast het volwassenen circuit en het jeugdtheater. Onder de vleugels van de Nederlandse Dansdagen werd de Klankbordgroep Jeugddans geïnstalleerd wat resulteerde in een onafhankelijk initiatief om een nieuwe dansprijs in het leven te roepen, inmiddels ook ondersteund vanuit de VSCD.

De Nederlandse Dansdagen plaatste op haar website een oproep voor juryleden. Hieruit is een jury samengesteld die vanuit hun individuele expertise gezamenlijk het gehele dansveld kunnen overzien.

Jeugddans

Ondanks de corona periode bruist het van nieuwe makers en jonge performers, die alle zeilen bijzetten nu er weer gedanst kan worden. Problemen zijn er helaas wel, omdat in de afgelopen periode veel menskracht verloren is gegaan. Uit de gehele sector zijn marketeers, producenten, technici en beveiligers bij festivals vertrokken, waardoor geplande speelbeurten soms geen doorgang konden vinden, terwijl er geen beperkingen meer waren. Dat is zuur. Des te opvallender is de ongekeerde veerkracht en de positieve drive die de jury heeft opgemerkt in de jeugddanssector. De urgentie van makers om werk te maken voor een jeugd- en jongerenpubliek werd sterk gevoeld. De wil om hun publiek op een andere manier naar de wereld om hen heen te laten kijken en gevoelens en ervaringen bij hen los te maken is wat vele makers en performers inspireert en wat heeft geresulteerd in een rijk palet aan verschijningsvormen. Niet alleen in bewegingsstijlen, maar ook in de interactie met tekst, geluid en muziek, met decors, kostuums en attributen, licht, digitale media en in de wijze van publieksbenadering.

Voor de allerkleinsten is er vaak sprake van een vormenspel, van creativiteit in het gebruik van decor, attributen en belichting, waardoor hun fantasie wordt uitgedaagd. Muziek en geluid roepen sferen op of versterken het ritmegevoel en de drang om mee te bewegen. De dans geeft energie en plezier, kan dromerig, verdrietig of onrustig zijn. Het meerduidige van de dans wakkert het intuïtieve kijken aan. Het zijn de kinderen en jongeren die een invulling kunnen geven aan een eigen verhaal door de associaties die zij maken, waarbij hun eigen ervaringen en leefwereld een rol spelen. Zij kunnen zich aangesproken voelen door thematieken als buiten de boot vallen, verlies, een spannende stap of verbondenheid.

Ook indringende maatschappelijke kwesties worden in de jeugddans van dit moment niet uit de weg gegaan, zoals het vluchtelingenvraagstuk, het anders zijn of een problematische jeugd, maar altijd met ruimte voor humor, schoonheid, verstillings, uitbundigheid, het vieren van vriendschap of verliefdheid. Het geeft het publiek ingangen om de eigen grenzen in denken en doen te overdenken en te verleggen.

De beoordeling

Helaas kregen we ook het afgelopen seizoen te maken met gedeeltelijke en volledige lockdowns, maar ook de gevolgen van lockdowns in het seizoen hiervoor waren nog merkbaar. De jury heeft daarom de voorstellingen die al eerder in première zijn gegaan maar nog weinig speelbeurten hadden in 2020-2021 meegenomen in haar beoordeling. Nu de jeugddans is uitgegroeid tot een kwalitatief hoogstaand genre, wordt met de Jonge Zwanen het belang van de jeugddans onderstreept en gehonoreerd. Voor de makers en dansers die genomineerd worden is de aandacht die dit genereert van belang voor hun ontwikkeling. Daarom wil de jury niet alleen gevestigde makers en dansers nomineren, maar zij wil ook nieuwe makers, door hen te nomineren, aanmoedigen hun eigen signatuur verder te ontwikkelen. Het is cruciaal dat de dansers een relatie aangaan met hun jonge publiek. Dit vergt veel van de makers én de performers.

Een *Jonge Zwaan* voor de beste jeugddansprestatie is dan ook zeker op zijn plaats. Een volwassen publiek is welwillend en kent de codes, dat is bij kinderen en jongeren allerm minst een vanzelfsprekendheid. Zij komen meestal niet uit eigen beweging, maar vaak in schoolverband of met hun ouders. De dansers moeten het contact aandurven en anticiperen op verbale en/of fysieke publieksreacties. Iedere voorstelling opnieuw moeten zij het waarmaken en een goede energie creëren.

De VSCD Jeugddansjury 2021-2022

Nominaties voor de Jonge Zwaan voor meest indrukwekkende jeugdprestatie 2021-2022:

Yoko Haveman in Vier van Josephine van Rheenen, door De Dansers

De voorstelling Vier van het Utrechtse gezelschap De Dansers is opgehangen aan de wisseling van de seizoenen. In een moeite door thematiseert het trio performers de wisselingen in het gemoed, van treurnis tot uitbundige vrolijkheid.

Niet alleen dansend, maar ook acterend en musicerend toonde Haveman in het voorbije seizoen haar grote veelzijdigheid, niet alleen in Vier, maar ook optredend in producties als Hotel Hierwaardaar en Hold Your Horses. In Vier valt Haveman op als een sympathieke danseres die met haar open houding een zeer jong publiek meeneemt langs uiteenlopende stemmingen en emoties. Haar bewegingstaal oogt zacht en toegankelijk, maar steunt tegelijkertijd op atletische beheersing en een goed ontwikkelde techniek.

Haveman is zeer genereus voor haar tegenspelers, maar eist op beslissende momenten ook haar eigen plaats op het toneel op. Een solo over zoiets alledaags als smeltend ijs voert ze uit met een opmerkelijk oprechte betrokkenheid en expressiviteit.

Jefta Tanate in Birds van Dalton Jansen en Anne Maike Mertens, door DOX en Productiehuis Theater Rotterdam

In Dalton Jansens voorstelling Birds worden de teksten van acteur Leandro Ceder gespiegeld, ingekleurd en becommentarieerd door de dans van Jefta Tanate en Rubén Garçia Arabit. Als de geschiedenis dat nodig heeft, veranderen de dansers in de vogels uit de titel of ruziënde bewoners van jongerenzorg of slecht luisterende groepsleiders. In deze transformaties maakt Tanate grote indruk. Zijn onwaarschijnlijke soepelheid en groovy muzikaliteit stellen hem in staat met veel risico te dansen.

Complex dansmateriaal krijgt bij Tanate een natuurlijke, schijnbaar moeiteloze uitvoering. Naadloos laat hij moves uit urban dance vervloeien met acrobatiek en een bewegingsidioom dat is ontleend aan de moderne dans.

In Birds laat Tanate zich niet alleen kennen als een unieke danser maar ook als een performer met een breed dramatisch bereik: van uiterst kwetsbaar tot zeer dominant. Tegenover de zware thematiek in Dalton Jansens voorstelling stelt hij een dansante lichtheid die een welkom tegenwicht vormt. Nooit verliest hij daarbij de beklemmende intensiteit uit het oog.

Dietrich Pott in B-Boy XL van Jolanda Spoel en Lloyd Marengo, door Maas Theater en Dans

Net als bij de première in 2019 laat de reprise van het succesvolle B-Boy XL zich omschrijven als een voorstelling die behendig schakelt tussen uitbundige virtuositeit en pretentieloze openhartigheid. De vijf dansers bieden het publiek een boeiend inkijkje in het bestaan en de belevingswereld van breakdancers van verschillende leeftijden. Op een voor jong en oud aantrekkelijke en toegankelijke wijze haalt de voorstelling de cultuur van de straat de theaterzaal in.

Binnen deze ijzersterke cast onderscheidt Dietrich Pott zich met de meest ingewikkelde breakdance-combinaties. De zwaartekracht lijkt op deze danser geen vat te hebben. Zijn moves zijn tot in detail uitgewerkt, virtuoos en krachtig. Pott gaat verder waar andere dansers stoppen, en pusht zijn lichaam tot het uiterste om nieuwe vormen van expressie te vinden. Daarbij laat hij zich kennen als een eersteklas entertainer, die zijn publiek actief meeneemt en enthousiasmeert.

De Jeugdjury heeft besloten om de Jonge Zwaan voor de meest indrukwekkende dansprestatie 2022 toe te kennen aan Dietrich Pott in B-Boy XL.

Nominaties voor de Jonge Zwaan voor de meest indrukwekkende jeugdproductie 2021-2022:

Bange Rick van Stefan Ernst door Sally Dansgezelschap Maastricht

In deze goed doordachte kindervoorstelling van het Maastrichtse gezelschap Sally worden de angsten van de titelpersoon afgezet tegen de bravoure van zijn twee vrienden. De jonge toeschouwer kan zich identificeren met de 'bangerik'. Maar ook kijkers die zichzelf herkennen in de twee minder bevreesde kameraden komen goed aan hun trekken. Daardoor wint de voorstelling aan gelaagdheid. Het is duidelijk dat de makers zich zo veel mogelijk hebben verplaatst in de belevingswereld van hun 4+ publiek.

Choreograaf Stefan Ernst maakt inventief gebruik van het uit mobiele klimrekken bestaande decor, door het ensemble er op af te sturen met soepele combinaties en acrobatische hoogstandjes. Giorgi Lepelblad speelt en danst Rick met een ontwapenende expressiviteit. Luis Ricardo Pedraza Cedrón en Pedro Ricardo Henry komen wat stoerder voor de dag als de kameraden. De betrokkenheid en het samenspel van dit drietal is bewonderenswaardig. De heldere en kleurige aankleding is fris en uitnodigend. Het speelse karakter van de voorstelling wordt ondersteund door componist Wouter Gulikers, die met een filmische soundtrack de fantasie van het publiek voedt.

Vier van Josephine van Rheenen, door De Dansers

De Dansers uit Utrecht leggen zich al langere tijd toe op het produceren van dansconcerten voor verschillende publieksgroepen: van kleuters, via middelbare scholieren tot volwassen festivalpubliek. De voor het gezelschap kenmerkende integratie van muziek, spel en beweging werkt voorbeeldig uit in de voor een 4+ publiek gemaakte voorstelling Vier. Met de op blues- en rockmuziek geënte composities en originele liedjes van Guy Corneille alsmede het krachtige bewegingsmateriaal van choreograaf Josephine van Rheenen nemen De Dansers hun jonge publiek mee op een tot de verbeelding sprekende reis door de jaargetijden.

Speels en associërend leggen Guy Corneille, Charlotte Goesaert en Yoko Haveman verbanden met stemmingsveranderingen, vriendschappen en thema's als groei en verlies. Daarbij maken ze optimaal gebruik van het fantasieprikkelende decor. De serieuze thema's die De Dansers aansnijden zijn vertaald naar de belevingswereld van het zeer jonge publiek en worden met verbeeldingskracht gebracht. Dans, tekst en de live uitgevoerde muziek zijn organisch met elkaar verbonden. Mooi is ook de manier waarop de spelers de aandacht vasthouden wanneer de voorstelling is afgelopen: in de foyer gaat het spel gewoon door.

Birds van Dalton Jansen en Anne Maïke Mertens, door DOX en Productiehuis Theater Rotterdam

Mede geïnspireerd door zijn eigen verblijf in een gesloten instelling maakte choreograaf Dalton Jansen een indringende voorstelling over het leven in een jeugdzorginstelling. Samen met regisseur Anne Maïke Mertens zet Jansen een krachtig theatraal pleidooi neer voor hervormingen in de jeugdzorg.

De teksten die acteur Leandro Ceder uitspreekt zijn inhoudelijk heel direct, maar hebben ook de flow en de terloopse dichtertelijkheid van spoken word. Tegenover de zeer indringende woorden plaatsen dansers Jefta Tanate en Rubén Garçia Arabit hun al net zo indringende bewegingen. De dansers transformeren tot de vogels uit de titel, die symbool staan voor het verlangen van de hoofdpersoon naar vrijheid en zelfstandigheid. Daarnaast kruipen de dansers in verschillende andere rollen: een met haar partner vechtende moeder, jongeren in een inrichting, jongerenwerkers die de opstandige hoofdpersoon een isoleercel ingooien. De vierkante speelvloer die bezaaid is met zwarte veren verandert in de loop van de voorstelling van een sombere gevangenis in iets hoopvollers: een eigen nest.

In Birds blijven acteur en dansers gelijkwaardige partners, dankzij soepel bewegingsmateriaal met invloeden uit urban dance en contemporaine dans. Door Jansens choreografische vondsten en de sterke uitvoeringen daarvan zijn beweging en acteren, dans en woord, een ingrijpende voorstelling lang aanvullend en gelijkwaardig.

De Jeugddansjury heeft besloten om de Jonge Zwaan voor meest indrukwekkende dansproductie 2022 toe te kennen aan Birds van Dalton Jansen.

De VSCD Jeugddansjury 2021-2022 bestaat uit:

- Liesbeth Wildschut (voorzitter), danswetenschapper
- Fritz de Jong, danscriticus Parool
- Erik Kaiel, choreograaf
- Mouna Laroussi, danstheatermaker en performer
- Nicky van Rossum, programmeur Theater Orpheus, Apeldoorn
- Janneke Schmeitz, Schrittmacher Festival en dansprogrammeur Parkstad Limburg Theaters